

„Der Spiegel“ bestseleris nr. 1

Lankas

ROBERT SEETHALER

Šis autorius kaip niekas kitas geba aprašyti tylą ir baigtį. Tai nesentimentalaus paprastumo, akimirkos, efemeriškų dalykų meistras – viskas plevėna ore, viskas lengva.

Elke Heidenreich

baltos lankos



Robert Seethaler

Laukas

romanas

Iš vokiečių kalbos vertė Rūta Jonynaite

baltos lankos

Balsai

Vyras klaidžiojo žvilgsniu viršum antkapių, tarsi išbarstyty priešais nusidriekusiame pievoje. Žolė žėlė aukšta, ore dūzgė vabzdžiai. Ant aptrupėjusios, šėivamedžių krūmais apžėlusios mūrinės kapinių tvoros giedojo juodasis strazdas. Vyras jo nematė. Jau kuris laikas jo akys buvo apsilpusios, su kiekvienais metais vis labiau blausėsi, bet jis vis tiek nenešiojo akinių. Buvo argumentų, kodėl reikėtų juos nešioti, bet jis nenorėjo klausyti. Jei kas nors tai primindavo, atsakydavo esąs taip apsipratęs ir jaučiąs gerai toje savo vis miglotesnėje aplinkumoje.

Jei oras būdavo gražus, jis čia ateidavo kiekvieną dieną. Paslimpinėdavo tarp kapų ir galiausiai prisėsdavo ant medinio suolo po kreivokšliu beržu. Suolas buvo ne jo, tik prisisavin-tas. Senas ir sutrešęs, niekas kitas nebūtų ryžėsis nė pritūpti. Tačiau vyriškis pasisveikindavo su juo kaip su žmogum, kas kartą perbraukdavo ranka per medį ir pratardavo: „Labas rytas“ arba „Šalta buvo naktis, tiesa?“

Tai seniausia Paulštato kapinių dalis, daugelio vadina-ma tiesiog Lauku. Anksčiau šioje vietoje buvo gyvulininko Ferdinando Jono pūdymas. Niekam tikęs sklypas, nusėtas akmenimis, priaugęs nuodingų vėdrynų, ir valstietis pirmai progai pasitaikius su džiaugsmu perleido jį bendruomenei.

Netinkamas net gyvuliams, jis dar galėjo pasitarnauti mirusiesiems.

Čia beveik niekas nebeateidavo. Paskutinės laidotuvės įvyko prieš daug mėnesių, vyras net pamiršo, kas tada buvo pakastas. Užtat juo aiškiau prisiminė kitas laidotuves, prieš krūvą metų, kai vieną lietingą besibaigiančios vasaros dieną į žemę atgulė gėlininkė Gregorina Stavač. Gregorina daugiau kaip dvi savaites niekam nežinant pragulėjo savo gėlių parduotuvės sandėliuke, tuo tarpu parduotuvėje vystančias skintines gėles pamažu nusėdo dulkės. Tąsyk jis stovėjo prie kapo su saujele kitų laidotuvininkų ir klausėsi iš pradžių kunigo žodžių, paskui tik lietaus šnarėjimo. Su gėlininke jis net nebuvo persimetęs daugiau kaip vienu kitu žodžiu, bet nuo to laiko, kai kartą mokėdamas už pirkinį netyčia prisilietė jos rankos, jautėsi keistai susijęs su ta nežymia moterimi, ir kai kapinių sodininkai ėmėsi kastuvų, jo skruostais nusirito ašaros.

Kone kiekvieną dieną jis prisėsdavo po beržu ir paleisdavo mintis klydinėti. Galvodavo apie mirusiuosius. Daugelį tų, kurie čia gulėjo, jis pažinojo asmeniškai arba buvo bent kartą gyvenime sutikęs. Dauguma buvo paprasti Paulštato žmonės – amatininkai, prekybininkai, parduotuvių Turgaus gatvėje ar artimose šoninėse gatvelėse darbuotojai. Jis mėgindavo įsivaizduoti jų veidus ir iš prisiminimų sudėlioti paveikslus. Žinojo, kad tie paveiksai neatitinka tikrovės, kad galbūt jie net nepanašūs į kadaise gyvenusius žmones. Bet jam tai nerūpėjo. Buvo smagu regėti mintyse išnyrančius ir vėl išblėstančius veidus, ir kartais jis sau tyliai nusijuokdavo, palinkęs į priekį, rankas susidėjęs ant pilvo, nuleidęs smakrą prie krūtinės. Jei tokią akimirką kas nors būtų stebėjęs jį iš tolo, kuris nors sodininkas

ar šiaip koks kapinių lankytojas, būtų galėjęs pamanyti, kad žmogus meldžiasi.

O iš teisybės jis buvo įsitikinęs, kad girdi mirusiuosius kalbant. Nesuprato, ką jie sako, bet jų balsus girdėjo taip pat aiškiai kaip paukščių čiulbesį ir vabzdžių dūzgimą aplinkui. Kartais netgi tardavosi atskirias iš balsų spiečiaus pavienius žodžius ar sakinių atplaišas, bet kad ir kaip įdėmiai klausydavosi, niekad neįstengdavo sudėti iš tų nuotrupų ką nors prasminga.

Įsivaizduodavo, kaip būtų, jei kiekvienas tų balsų gautų progą būti darsyk išgirstas. Žinoma, jie kalbėtų apie gyvenimą. Jam atrodė, kad gal tik išgyvenęs mirtį žmogus gali tikrai spręsti apie savo gyvenimą.

Bet galbūt mirusieji nėmaž nesidomi praeitais dalykais. Galbūt jie pasakotų apie anapus. Apie tai, koks jausmas būti aname pasaulyje. Būti išėjusiam. Ištirpusiam. Sugertam. Pakitusiam.

Paskui jis vėl atmesdavo panašias mintis. Nutardavo jas esant pernelyg jausmingas ir tiesiog juokingas, jį nusmelkdavo įtarimas, kad mirusieji, lygiai kaip gyvieji, šnekėtų tik apie menkniekius, verkšlentų ir puikuotųsi. Jie skųstųsi ir gražintų prisiminimus. Niurzgėtų, aimanuotų ir juodintų. Ir, žinoma, kalbėtų apie savo ligas. Galbūt kalbėtų netgi vien apie ligas, apie savo liegimą ir mirtį.

Vyras sėdėjo ant suolo po sukrypusiu beržu, kol saulė pasislėpė už kapinių tvoros. Jis išskėtė rankas, tarsi norėdamas išmatuoti žemės lopinį prieš akis, paskui jas nuleido. Dar sykį giliai įtraukė oro. Kvepėjo drėgna žeme ir šėivamedžių žiedais. Vyras atsistojo ir patraukė namo.

Turgaus gatvėje baigėsi darbo diena, prekybininkai nešė dėžes ir prekystalius su apatiniais baltiniais, žaislais, muilais, knygomis ir visokiais pigiais niekais atgal į parduotuvių vidų. Visur barškėjo nuleidžiamos apsauginės žaliuzės, o iš galugatvio aidėjo vaisių ir daržovių pardavėjo šūksniai: pasilipęs ant dėžės, jis dalijo žmonėms paskutinius melionus.

Vyras ėjo lėtai. Šiurpdamas nuo minties, kad galėtų praleisti vakarą sėdėdamas prie lango ir žiūrėdamas žemyn į gatvę. Kartkartėmis kilstelėdavo ranką, atsakydamas į kokio praeivio, kurio nepažino, sveikinimą. Tegu žmonės mano, kad jis viskuo patenkintas, kad smagiai žingsniuoja saulės sušildytu grindiniu; tačiau pats jautėsi netikras ir svetimas savoje gatvėje.

Prieš buvusios Buksterio arklienos mėsinės vitriną sustojo ir pasilenkė prie savo atvaizdo. Mielai būtų išvydęs save jauną vyrą. Tačiau iš vitrinos žvelgiančiose akyse nebebuvo kibirkšties, kuri būtų galėjusi užkurti jo vaizduotę. Veidas buvo tiesiog senas ir pilkas, ir kažkoks beformis. Nebent tik kad į plaukus įsivėlęs šviesiai žalias lapelis. Vyras nuspriegė jį ir apsidairė. Kitapus gatvės turseno sumišėlė Margaretė Lichtein, tempdama rankinį vežimėlį, prikrautą niekad nepirktų pirkiinių. Jis linktelėjo moteriškai ir patraukė toliau. Dabar žengė skubriau nei pirma. Į galvą atėjo mintis, gal veikiau nuojauta, apie gyvenimo laiką: jaunystėje jis norėjo praleisti laiką, vėliau – jį sustabdyti, o dabar, pasenęs, nieko netroško labiau, kaip jį susigrąžinti.

Tai buvo seno žmogaus mintis. Jis dar nežinojo, kokios galėtų būti iš jos naudos, šiaip ar taip, dabar panoru kuo greičiau parsirasti namo, nes nusileidus saulei tapo vėsu. Pirmiausia atsidarys maisto spintelę ir įsipils gurkšnelį. Paskui

apsimaus minkštąsias rudąsias kelnes ir atsisės prie virtuvės stalo, nugara į langą. Mat visada manė, kad tik šitaip, atsukus pasauliui nugarą, nurimus ir nesileidžiant blaškomam, galima iki galo sumąstyti mintį.